

Щастлива съм, че доживях една епоха, в която се напрягат всички сили на нашия народ в името на бъдещето и се радвам като гледам неограничените възможности на младите таланти. Освободени от трудностите, които съпътстваха нас, техните предходници, те ще достигнат — искрено вярвам в това — висините на онова голямо изкуство, за което ние мечтахме.

София, 1 май 1969 г.

ЗА ГРАЖДАНСКАТА ПОЕЗИЯ В НАШАТА СЪВРЕМЕННОСТ

Акад. Людмил Стоянов

За мене гражданската поезия е неделима част от националната поезия, едновременно партийна, патриотична, героична, изразяваща вълненията на народа в моменти на победи или на опасност, чрез образи на отделни герои или на цяла епоха.

Такава е поезията на Ботев („На прощаване“, „Хаджи Димитър“), на Вазов („Епопея на забравените“), на Маяковски („Владимир Илич Ленин“), където са вложени вълненията на народната душа, веленията на времето, на борбата за нов живот.

В гражданската поезия на близкото минало, на Яворов, Смирненски, Вапцаров, е отразено, наред с епичното, и лично отношение, макар че на тоя жанр по начало не са чужди елементи на публицистичност, а в някои случаи на шаблон. Тия поети дават на своята гражданска по същество поезия дълбокохудожествен отпечатък, какъвто трябва да има всяка гражданска поезия.

Какво значи това? Според мен, да се разбере, че в нея нямат и не могат да имат място шаблонът и примитивността и че поетът в този случай трябва да притежава висока култура, обществено възпитание, чувство на художествено майсторство и тъй като гражданската поезия засяга дълбоки народни и национални чувства — и ясен политически усет, идеология.

Обаче тя трябва да бъде близка до съзнанието на широкия читател, до сърцето му, да бъде ясна и в език и в образи, без идеалистически отсенки и отклонения, с висок и благороден патос. Гражданската поезия също има своя поезика, своя образност и вътрешно вълнение, както и философската, любовната и изобико интимната поезия. Литературната образност е непременно нейно качество.

Мисля, че трябва да се освободим от догмата, от едностранчиви заблуди за художествеността като нещо второстепенно, за естетическите качества на поетическите, в това число и граждански поетически произведения.

Художествеността е душата на всяка истинска творба.

Пушкин, Лермонтов, Некрасов ни дават най-добрите уроци за законите на социалната и гражданска поезия. Те са пример, където личното и гражданско чувство съжителствуват в един и същ творец и отразяват неговата широка амплитуда на интереси.

В нашата съвременна поезия, смятам, че гражданската поезия в този широк обег е особено желателна и необходима, от голямо значение за нас, които строим нов живот и живеем в епоха, богата с проблеми, близки за

съвремения поет, епоха, каквато беше тя например разглежданата на Момчето съвещание на комунистическите и работническите партии през юни; т. г. бе посочена необходимостта от решителна борба против всички прояви на империалистическата идеология.

Гражданската поезия е призвана не само дълбоко да вникне в нашия живот, в действителността на социалистическа България, непресъхващ извор на поетически мотиви, но, ръководейки се от идеите на марксизма-ленинизма, да бъде свидетелка и участница в живота на цялото човечество.

Мене ми се струва, че гражданската поезия не е „изповед“, както може да бъде едно стихотворение на любовно страдание, а нещо много по-широко и по-дълбоко, по-близко до вълненията на народа. И такава поезия има днес своето оправдание.

Тук ние взимаме примери от наши класици, които са създали образцови творби в гражданската поезия. Задачата е да видим какво може съвременното поколение да създаде въз основа на тия образци.

По поему, доколкото поезията е изкуство на образите, трябва да се обърне внимание именно на това, че в гражданската поезия образите са по-машабни, по-гърмки и обаятелни, по-понятни за широкото народно съзнание.

Аз взимам предвид примера с младите поети отпреди няколко години. Те създадоха поезия само от образи, един вид самоцелна образна система, обаче образи, които изкачат, като искрите в ковачницата и когато ние погледнем между чука и наковалнята — там няма нищо!

Затова въпросът за образа, за вътрешното вълнение, което създава гражданската поезия, е от голямо значение за темата, която сега разглеждаме като тема наистина съвременна.

Гражданската тема трябва да заеме достойно място в съвременната ни поезия, но преди това тя трябва да влезе в сърцата на поетите като тема общочовешка. В гигантския двубой между нашия свят и света на реакцията, на империализма гражданската поезия ще играе първостепенна роля.

С майсторството, да. Защото днешния читател е тъй израснал интелектуално, че старомодните спекулации с идеалистически понятия и образи не го вълнуват. Нам са нужни светкавични образи и обобщаващи идеи, защото вече живеем в космическа ера.

Що се отнася лично до моята работа, нека кажа, че съм запланувал една книга стихове под заглавие „Поеми и балади“. Това са поеми, които засягат нашето далечно минало, както и такива из борбата на испанския народ, от времето на антифашистката борба у нас. И — един дял стихотворения, които имат баладичен характер. Тоест не само лирично изживяване, лични душевни вълнения, а свързани с някакъв друг живот, с някаква по-дълбока жизнена идея.